

VERKLARING OPENBARE RAADPLEGING MAATREGELENPROGRAMMA VOOR DE BELGISCHE MARIENE WATEREN (2022-2027)

NATURA2000 EN KADERRICHTLIJN MARIENE STRATEGIE – ART 13

Als vervolg op de publieksraadpleging formuleerde DG Leefmilieu een antwoord op de ontvangen reacties en werden de teksten aangepast naar aanleiding van de opmerkingen die specifiek betrekking hebben op de tekst/inhoud van de documenten.

Verschillende ngo's, verenigd in '4Sea', leverden naast concrete opmerkingen bij de documenten ook verduidelijking bij hun zienswijze/standpunten betreffende het natuurbeleid in het BNZ. In overleg met 4Sea werd er beslist om bij het verwerken van de reacties te focussen op de specifieke bemerkingen die geformuleerd werden. Op de meer algemene opmerkingen betreffende het gevoerde beleid en bepaalde projecten kon in dit kader moeilijk dieper ingegaan worden maar deze suggesties worden meegenomen in het verder ontwikkelen van een gedragen marien milieubeleid.

Oorspronkelijke tekst	Opmerking	Verwerking
algemeen	Er wordt veelvuldig verwezen naar (Arcadis 2021) , kan dit rapport ter beschikking gesteld worden?	Dit rapport zal toegevoegd worden als bijlage van het maatregelenprogramma op de website van de dienst Marien Milieu.
algemeen	Daar waar het over vislood gaat zou ik opteren om te stellen 'uitfaseren vislood in de hengelvissers' ipv 'uitfaseren vislood in de recreatieve vissers', daar we bij voorkeur ook de zeebaarshengelaars meehebben in dit traject	Dit werd aangepast in de tekst.
algemeen	We geven graag de aanbeveling dat de (monitorings)data open beschikbaar gesteld zou moeten worden volgens internationale standaarden en moet doorstromen naar Europese databanken (bv. EMODnet). Dit betreffende alle ruwe observatiedata, niet enkel samenvattingen/statistieken.	Monitoringsdata worden publiek ter beschikking gesteld. We refereren hiervoor naar: https://odnature.naturalsciences.be/msfd/nl/assessments/2018/ waar een link naar de data , en in sommige gevallen dataproducten, voorzien is. Het is echter niet mogelijk om alle ruwe observatiegegevens aan te leveren, wat bijvoorbeeld het geval is voor ruwe multibeam-gegevens. Verder worden gegevens eveneens zoveel mogelijk beschikbaar gemaakt via internationale databanken zoals ICES DOME, ICES DATRAS, OSPAR

		databanken en via de EMODNET data infrastructuur. Deze data transfer is voor bepaalde gegevens nog niet voorzien of in ontwikkeling maar breidt zicht steeds verder uit.
7	de visietekst naar waar verwezen wordt is het eindresultaat van het Noordzee visie 2050 traject. De eindrapporten van de werkgroepen waarvan sprake kunnen teruggevonden worden onder https://www.thinktanknorthsea.be/nl/reports	De website werd reeds vermeld
aanwezige en zeezoogdieren	aanwezige zeezoogdieren	Dit werd aangepast in de tekst.
instrumenten gebruik	instrumenten gebruikt	Dit werd aangepast in de tekst.
In dit kader dient vermeld te worde	"In dit kader dient vermeld te worden"	Dit werd aangepast in de tekst.
9	te overwegen om hier ook melding te maken over COM(2021) 236 > richtsnoeren naar een duurzame en competitieve Europese aquacultuursector en COM(2020) 381 > boer tot bord-strategie gericht op het reduceren van de klimaatimpact van o.a. de visserij- en aquacultuursector	Dit werd aangepast in de tekst.
9	Belang van MMM-wet (20 januari 1999) hier aan te halen?	Dit werd aangepast in de tekst.
10	Te overwegen om hier tevens de rol/het belang voor BE van instrumenten als het Actieplan voor een geïntegreerd maritiem beleid (COM(2007) 575), VN-Duurzaamheidsdoelstelling SDG-14 Life below water en het Verdrag inzake de Biologische Diversiteit te duiden	Dit werd aangepast in de tekst.
laat deze actualisatie ook toe rekening te houden met de veranderende omstandigheden zoals de ontwikkeling van de blauwe economie en de toegenomen aandacht voor windparken	Eventueel ook vermelden dat waar mogelijk/relevant rekening kan gehouden worden met wijzigingen in biotische en abiotische omstandigheden ten gevolge van bv. klimaatverandering?	Dit werd aangepast in de tekst.

stakeholders werden bevraagd	Specifiëren uit welke kringen (beleid/wetenschap/privé?)	Dit werd aangepast in de tekst.
impactanalyse vs. impact-analyse	Consequent toepassen doorheen document; voorkeur voor impactanalyse	Dit werd aangepast in de tekst.
het huidige maatregelen	de huidige maatregelen	Dit werd aangepast in de tekst.
Verder worden deze gaps getoetst	Staat wat verloren > niet behouden?	Dit werd aangepast in de tekst.
14	kan toegelicht worden waarin het consultatie moment tussen stap 1&2 en 4&5 in bestaat ?	Dit betrof een gerichte consultatie van specifieke stakeholders voor de reeds voorgestelde maatregelen.
15	er wordt verwezen naar de rapportering over de multicriteria analyse (Arcadis 2021) en de daarbijhorende stakeholder analyse. Kan verduidelijkt worden welke stakeholders bij dit overleg betrokken werden ?	Dit werd aangepast in de tekst.
16	bij de gedetailleerde fiches (bijlage 3) is op dit moment enkel de omschrijving van de maatregel toegevoegd , niet duidelijk waar de andere vermelde punten (milieubevordering, kosten en baten, ...) terug te vinden zijn ?	De andere onderdelen van de afzonderlijke maatregelfiches werden niet in de raadpleging gepresenteerd.
17	het programma werd ... voorgesteld -	Dit werd aangepast in de tekst.
18	Bekijken waar D2 introductie van niet-inheemse soorten en D11 ook relevant zijn	Dit werd aangepast in de tekst.
Compendium kust en zee	Compendium voor kust en zee	Dit werd aangepast in de tekst.
18	"mogelijke toename voor hengelen op zee" -> waarop is deze stelling gebaseerd? Er zijn hier op heden geen aanwijzingen toe.	Dit werd aangepast in de tekst.
19	toename van de baggerhoeveelheden ifv nautische veiligheid : gaat dit over aanleg- of onderhoudsbaggerwerken ? Waarop is dit gebaseerd ?	In functie van klimaatverandering en stijging zeespiegel zullen bijkomende ingrepen langsheen de kust nodig zijn en blijven om de aanvaarroutes richting havens open te houden. In eerste instantie zijn dat dus onderhoudsbaggerwerken (ook door de steeds groter wordende schepen, wat een verdere verbreding en verdieping van de vaar- en havengeulen vereist,) maar ook in het kader van verdere uitvoering MPKV zijn er nog een aantal projecten lopende.
19	bijkomende zones baggerstorten : dit gaat over vervangende zones	Dit werd aangepast in de tekst.

Kabels en pijpleidingen	Vermelden plannen voor tweede HVDC-connectie (Nautilus project), en plannen voor tweede modulair offshore grid? (zie bron Federaal Ontwikkelingsplan van het transmissienet 2020-2030)	Dit werd aangepast in de tekst.
Windenergie	Toevoegen impact op D7 - hydrografische condities?	Dit werd aangepast in de tekst.
Scheepvaart	Wat valt te verwachten op vlak van D11?	Op heden is binnen de commerciële scheepvaart de problematiek omtrent onderwatergeluid terug onder de aandacht. Dit is een debat die op internationaal niveau dient te gebeuren en meer concreet is dit de IMO (international Maritime Organisation). In 2022 zal besloten worden of er een technische werkgroep komt die nader kan bekijken hoe de sector het beste kan inspelen op dit probleem. Meerder landen zijn nu ook actiever aan het onderzoeken wat de effecten zijn op marien leven en wat de mogelijkheden zijn voor mitigatie. De mitigatie is niet alleen voor het ontwerp van nieuwe schepen, maar ook voor bestaande schepen. Verwachtingen zijn dus positief, maar men moet wel rekening houden op langere termijnen om veranderingen waar te nemen.
WMP	Windmolenparken, te verklaren in afkortingenlijst?	Dit werd aangepast in de tekst.
nieuwewindmolen-parken	nieuwe windmolenparken	Dit werd aangepast in de tekst.
	invloed van mogelijke toename aquacultuur/maricultuur op D1/4/6	Dit werd aangepast in de tekst.
	invloed van toename in offshore windmolenparken op D7	Dit werd aangepast in de tekst.
Fysische verstoring en/of vernietiging van de zeebodem zal naar alle waarschijnlijkheid in de toekomst verder toenemen door de nieuwe zones voor hernieuwbare energie en voor commerciële en industriële activiteiten.	percentage fysische verstoring door visserij is al quasi 100 % (BDNZ), zie ook rapportage herziening van de initiele beoordeling. Hoe ziet men hier een toename in ?	De ruimtelijke verstoring is inderdaad reeds heel hoog, maar deze verhoging slaat op de intensiteit van de verstoring. Door het inkrimpen van de beschikbare ruimte voor visserij zal de frequentie van verstoring nog verhogen in de overgebleven visserijgebieden.
meer detail gegeven de impactanalyse	meer detail gegeven bij de impactanalyse	Dit werd aangepast in de tekst.

eerste de drukken-descriptoren	eerst de drukken-descriptoren	Dit werd aangepast in de tekst.
23	aquacultuur (o.a. oesterkweek in het verleden) is nu reeds verantwoordelijk voor een groot deel van de primaire introducties van niet-inheemse soorten in België: zie Verleye et al. (2020) voor een overzichtswerk: http://www.vliz.be/nl/imis?module=ref&refid=331869	Dit werd aangepast in de tekst.
(-) In toekomst verwachte stijging risico NIS door toename scheepvaartverkeer & mogelijke nieuwe ontwikkelingen offshore windparken & aquacultuur	louter een toename van scheepvaart (i.e. aantal schepen) lijkt geen verklarende factor voor een toename in niet-inheemse soorten (zie Verleye et al. 2020 - http://www.vliz.be/nl/imis?module=ref&refid=331869), want het aantal scheepsbewegingen neemt af tijdens de voorbije decennia, terwijl de sterke toename in goederenoverslag het gevolg is van groter wordende schepen. Wel de toename in intercontinentale scheepvaart lijkt mogelijks verband te houden met de toename aan NIS.	Dit werd aangepast in de tekst.
24	Op welke manier kan rekening gehouden worden met effecten ten gevolge van natuurlijke migratie (bv. o.i.v. klimaatopwarming?)	Dit is inderdaad een bijkomende complexiteit die in de toekomst zeker in rekening zal moeten gebracht worden.
25	verklaring MA en TM in tabel	Dit werd aangepast in de tekst.
25	er wordt verwezen naar tabel 3 , echter niet duidelijk welke tabel (onderstaande tabel zonder referentie ?) verwezen wordt	Dit werd aangepast in de tekst.
25	niet duidelijk naar welk document/beleidsinitiatief DMM 2020 verwijst	Dit werd aangepast in de tekst.
[...] waarbij er gestreefd wordt naar het ontwikkelen van een classificatiesysteem voor niet-inheemse soorten, waarbij deze geklasseerd worden volgens dreiging. Een goede basis hiervoor	Het zou opportuun zijn om samen te werken met het VLIZ Alien Species Consortium in het kader van nieuwe classificatiesystemen, eventuele updates te laten terugvloeien naar deze expertengroep en hen te betrekken bij dit werk.	Dit werd aangepast in de tekst.

betreft het werk van het VLIZ Alien Species Consortium, mits uitbreiding naar soorten welke nog niet binnen de Belgische mariene wateren werden aangetroffen.		
...wat mogelijks tot een status quo leidt	hierover (i.e. Toekomstige visserijdruk) zou ik hier geen uitspraken doen. Tal van parameters dienen hiertoe in rekening gebracht te worden. Zo kan een verkleining van de vloot in combinatie met de Brexit toch leiden in een verhoogde visserijdruk van Belgische vaartuigen binnen het BNZ, ook het pulsverbod kan dan weer 'mogelijks' leiden tot minder druk door NL vaartuigen in BEL wateren, etc.	Dit werd aangepast in de tekst.
worden behandeld worden binnen de Kaderrichtlijn Water	worden behandeld binnen	Dit werd aangepast in de tekst.
riviëriene input	rivierinput/rivieraanvoer	Dit werd aangepast in de tekst.
29	Inspanningen binnen 6e Mestactieplan mogelijks vermelden waard binnen deze context	Dit werd aangepast in de tekst.
(met name link naar zeebodemintegriteit D6)	"(met name link naar zeebodemintegriteit D6 en D1-pelagiaal)". Hydrografische factoren bepalen grotendeels de dynamiek van de waterkolom dus veranderingen zullen ook een invloed hebben op pelagische habitats en bijhorende biologische gemeenschappen. Bijgevolg mag de referentie naar D1-pelagiaal hier niet ontbreken.	Dit werd aangepast in de tekst.
31	rare formulering over het bereiken van GES voor D7 - zie ook initiele beoordeling (2018) pag 59 : deze evaluatie moet niet direct leiden tot een oordeel over de goede milieutoestand	Dit is de definitie van D7 zoals vastgelegd in de richtlijn.
31	offshore constructies in het kader van hernieuwbare energie : waarom niet offshore constructies tout court ? Wat met ontwikkelingen in de CIA zones ?	Dit werd aangepast in de tekst.

SEA	Strategic Environmental Assessment - toe te voegen aan afkortingenlijst?	Dit werd aangepast in de tekst.
Commerciële scheepvaart is en blijft de belangrijkste oorzaak van rechtstreekse input van vervuilende stoffen in het mariene milieu (D8)	Referentie toevoegen bij deze stelling	Als referentie kan hier de Actualisatie van de initiële beoordeling KRMS (Belgische Staat, 2018) en OSPAR Intermediate Assessment 2017 (OSPAR commission. https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/pressures-humanactivities/contaminants/) gegeven worden. Het is natuurlijk zo dat atmosferische depositie (33%) en bronnen op land (44%) in verhouding meer schadelijke stoffen in het mariene milieu brengen, maar dit geldt dan als indirecte input (via waterlopen en lucht/neerslag). Scheepvaart draagt ca. 22% (zowel onopzettelijke als opzettelijke lozingen) bij tot totaal aan schadelijke stoffen. Wat ook zo is, is dat olieverontreiniging een duidelijke dalende trend heeft vertoond over de laatste decennia, omwille van strikte voorwaarden opgelegd in o.a. MARPOL en andere beleidsinstrumenten, en het ontradende karakter van de huidige toezichtmethodes (o.a. luchtobservaties). Maar verontreiniging door andere chemische stoffen vertoont niet diezelfde dalende trend. Andere rechtstreekse bronnen van chemische verontreiniging zoals maricultuur, en offshore oil & gas productie zijn minder relevant in het BNZ. De zin werd aangepast naar 'Commerciële scheepvaart is en blijft één van de belangrijkste oorzaken van rechtstreekse input van vervuilende stoffen in het mariene milieu (D8).' Om beter te kaderen dat het globaal gezien niet de enige is, maar binnen BNZ wel de relevantste op heden.
een leveren gevaar op	en leveren gevaar op	Dit werd aangepast in de tekst.
houdt ook een verhoogd risico op	houden ook een verhoogd risico op	Dit werd aangepast in de tekst.
Samenvattend kan volgende besloten worden voor D8 (positieve versus negatieve aspecten), al dan niet bevestigd als prioritaire aandachtspunten vanuit nationale ervaring (initiële beoordeling, beleid DMM) of voortkomend uit	Uit die zin is niet duidelijk wat besloten kan worden. Verduidelijken wat er nu besloten kan worden uit de gap analysis (en tabel 3). (Ook zo voor de andere onderdelen, het lijkt wel leuk om een kort besluit te krijgen ter verduidelijking van de tabel)	Dit werd aangepast in de tekst.

Europese beoordelingen/bevindingen (EC, OSPAR).		
36	Gezien recente aandacht in actualiteit eventueel overwogen om mee te geven dat volgens het ontwerp Stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027 voor de Belgische kustwateren de mogelijkheden voor PFAS monitoring op het BNZ worden onderzocht	Dit gaat specifiek over de nieuwe maatregelen in het tweede KRMS-maatregelenprogramma.
aanvullende maatregelen	Waarom wordt geen grondige screening uitgevoerd op de aanwezigheid van emerging contaminants, om op die manier zicht te krijgen op nieuwe belangrijke vervuilende stoffen?	Een maandelijkse analyse van een uitgebreide reeks contaminanten vond plaats in 2017-2018. De resultaten ervan worden gerapporteerd in het stroomgebiedsbeheersplan voor de Belgische kustwateren 2022-2027 in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Het finale rapport wordt begin 2022 gepubliceerd.
impact analyse	Wat is het resultaat van de impact analyse? Er wordt enkel gemeld hoe GES bereikt wordt. Wat is hier de stand van zaken? Het zou interessant zijn hier al te melden dat de GES bereikt werd op basis van de opgenomen targets.	De stand van zaken betreffende het bereiken van GES is ook opgenomen in het rapport.
geen bijkomende nieuwe maatregelen voorgesteld voor D9	Wat met aquacultuurproducten uit de Noordzee? Kan dit ook opgenomen worden?	Dit gebeurt reeds. Een operator die in België actief is in de voedselketen mag geen enkele activiteit uitoefenen zonder eerst door het FAVV geregistreerd, erkend of toegelaten te zijn. Op basis van het risico, gelinkt aan deze activiteit, is een erkenning, toelating of registratie vereist. Een erkenning betreft een activiteit met een hoog risico voor de voedselveiligheid. Een administratief onderzoek en een voorafgaand bezoek zijn noodzakelijk voordat de erkenning wordt verleend. De productie van tweekleppigen is een activiteit die een erkenning nodig heeft en bijgevolg een voorafgaande toelating alvorens producten op markt mogen worden gebracht. Bij tweekleppigen wordt eerst wordt het gebied zelf geanalyseerd en eens in productie worden meerdere componenten permanent geanalyseerd. De vereisten van monitoring tijdens de productiefase hangen af van de classificatie van het productiegebied.

De hoeveelheid zwerfvuil opgenomen door zeedieren mag daarenboven niet schadelijk zijn voor de gezondheid van de betrokken soorten	Ter verduidelijking. Hiervoor wordt eveneens gewacht op drempelwaarden, en momenteel gewerkt met een dalende trend?	Inderdaad, thresholds zullen op EU niveau bepaald worden.
Land-gerelateerde bronnen worden aangepakt binnen de Kaderrichtlijn Water.	Is dit al zo? Zijn er maatregelen/targets opgenomen voor zwerfvuil of microplastic? Of zal dit in de volgende cyclus meegenomen worden?	In de KRW wordt er inderdaad weinig of geen aandacht besteed aan zwerfvuil. De tekst werd daarom aangepast en verwijst nu naar de Waste Framework Directive en de Single Use Plastics Directive. Hoewel ze niet echt zorgen voor opruiming of removal measures zetten deze directives in op een toename van de recyclage (WFD) en het verbieden van overbodige items die vaak litter worden (SUP), wat op de lange termijn natuurlijk wel zorgt voor minder afval.
ALDFG = Accidental Loss and Discarded Fishing Gear	F weglaten, ALDG dan ook van toepassing op aquacultuur netten	Dit werd aangepast in de tekst.
respons is op impulsieve geluidsbronnen is	respons op impulsieve geluidsbronnen is	Dit werd aangepast in de tekst.
binnen bodemgerelateerde gemeenschappen (D1)	"binnen bodemgerelateerde en pelagische gemeenschappen (D1)"	Dit werd aangepast in de tekst.
43	betreffende mogelijke maatregelen bij UxO detonatie...eventueel hier reeds een voorbeeld aanhalen	Deze mogelijkheden zullen onderwerp zijn van de gesprekken met Defensie in het kader van deze maatregel.
beperketer	beperkter	Dit werd aangepast in de tekst.
gilde	niveau?	Dit werd aangepast in de tekst.
gezien de link naar andere descriptoren (D5, D7).	"gezien de link naar andere descriptoren (D2, D5, D7, D8)" en bijhorende criteria (i.e. D2C3, D5C2, D5C3, D5C4, D7C1, D8C2 and D8C4)? Hier wordt gerefereerd naar de link met de drukdescriptoren maar in de respectievelijke hoofdstukken wordt de pelagische diversiteit (criterium D1C6) amper vermeld. Het ontbreken van deze referentie schept de indruk dat het pelagiaal niet de nodige aandacht verdient.	Dit werd aangepast in de tekst.

<p>geen specifieke doelen, gerelateerd aan andere descriptoren zoals D8, D10, D11 + indirecte vertaling naar leefkwaliteit zeezoogdieren, zeevissen.</p>	<p>"geen specifieke doelen, gerelateerd aan andere descriptoren zoals D5, D7, D8, D10, D11 + directe en indirecte vertaling naar leefkwaliteit zeezoogdieren, zeevissen, bodemgerelateerde gemeenschappen en voedselwebben". De verwijzing naar andere descriptoren is niet consequent met p. 47, ook hier moeten de descriptoren D5 en D7 vermeld worden. Volgens de actualisatie van de initiele beoordeling (2018) kan eutrofiëring ook leiden tot een verlies van de (pelagische) biodiversiteit en aantasting van het ecosysteem (namelijk habitats and bijhorende biologische gemeenschappen). Vervolgens heeft Descriptor 5 dan ook een directe invloed op D1-pelagiaal. Alsook, fysische eigenschappen van de waterkolom hebben een belangrijke invloed op de verspreiding en de diversiteit van pelagische gemeenschappen, vervolgens is Descriptor 7 ook onlosmakelijk verbonden aan D1-pelagiaal. Een nauwe samenwerking met deze twee descriptoren is dan ook van essentieel belang voor de toekomstige uitvoering van de mariene strategie. Wat betreft de vertaling naar leefkwaliteit en het behoud van ecosysteemprocessen zijn ook andere trofische niveaus van belang en mogen hier dus niet ontbreken. Veranderingen in de diversiteit van plankton gemeenschappen kunnen directe en indirecte invloed uitoefenen op verschillende trofische niveaus doorheen het voedselweb, inclusief bentische organismen.</p>	<p>Dit werd aangepast in de tekst.</p>
<p>soortidentificatie</p>	<p>soortidentificatie (zie ook verder)</p>	<p>Dit werd aangepast in de tekst.</p>
<p>zandex-tractieactiviteiten</p>	<p>zand-extractieactiviteiten</p>	<p>Dit werd aangepast in de tekst.</p>
<p>Exploratie naar de mogelijke aanduiding van een marien reservaat op zee</p>	<p>In aanloop naar deze aanduiding, zou het opportuun zijn om, op nationaal niveau, pelagische habitattypes te identificeren aan de hand van beschikbare ecologische en hydrografische informatie (in nauwe samenwerking met D7 en D5). In de initiele beoordeling werden pelagische</p>	<p>Voor de volgende evaluatie van de Belgische mariene wateren zal een meer gedetailleerde beoordeling van het pelagisch habitat opgenomen worden, hierbij dient inderdaad rekening gehouden te worden met habitattypes. De evaluatie-eenheden in het kader van eutrofiëring werden in nauwe samenwerking met KBIN-BMM opgesteld (Blauw et Al., 2019) en gebruikt in het kader van de OSPAR beoordeling. Ze vormen inderdaad een</p>

	<p>habitattypes slechts terloops in een voetnoot vernoemd (zonder referentie naar wetenschappelijk onderzoek). Nochtans, zou pelagische biodiversiteit (D1C6) geevalueerd moeten worden aan de hand van habitattypes als geografische eenheden voor de evaluatie voor GES. Dit wordt ook zo vermeld in de herziening van de goede milieutoestand (besluit 2017/848), namelijk dat de "extent of habitat adversely affected in square kilometres (km²) and as a proportion (percentage) of the total extent of the habitat type" als criterium geevalueerd moet worden. Volgens de Joint Research Committee (Magliozzi et al. 2021), is elke lidstaat verantwoordelijk voor de benoeming van een set pelagische habitattypes (of mariene landschappen) zodat de ruimtelijke en temporele dynamiek van het pelagische biotopen beschreven en opgevolgd kunnen worden. De beschrijving en de aflijning van pelagische habitattypes is van essentieel belang om de evaluatie-eenheden voor het berekenen van pelagische indicatoren te bepalen en om aangepaste monitoring te implementeren. De nodige kennis om dit criterium te behandelen is (naar ons weten) momenteel niet beschikbaar. Deze taak zou kunnen uitgevoerd worden naar het voorbeeld van OSPAR waar spatiale evaluatie-eenheden voor eutrofisatie werden bepaald aan de hand van modellering waar fysische (diepte, zoutgehalte en stratificatie), chemische (nutrienten) en biologische factoren (primaire productie en biomassa) geïntegreerd worden. Deze methode of een afgeleide daarvan zou ook toegepast kunnen worden voor de evaluatie van D1-pelagiaal. Ook de waterlandschappen geïdentificeerd in het kader van de KRW (eerste zeemijl) zullen in acht genomen moeten worden tijdens deze oefening.</p>	<p>eerste startpunt bij het uitwerken van de evaluatie-methodiek voor het pelagische habitat.</p> <p>Blauw A. & Eleveld M. & Prins T.C. & Firmijn Z. & Groenenboom J. & Winter G. & Kramer L. & Troost T.A. & Bartosova A. & Johansson J. & Capell R. & Eiola K. & Höglund A. & Tilstone G. & Land P. & Martinez-Vicente V. & Pardo S. & Van der Zande D. Coherence in assessment framework of chlorophyll a and nutrients as part of the EU project 'Joint monitoring programme of the eutrophication of the North Sea with satellite data' (2019)</p>
<p>onderwater geluid</p>	<p>onderwatergeluid (controleer doorheen document)</p>	<p>Dit werd aangepast in de tekst.</p>

tot voorzien van en tijdsschaal	tot voorzien van een tijdsschaal	Dit werd aangepast in de tekst.
uitbouw van offshore windenergie	In principe gaat het over de uitbouw van offshore hernieuwbare energie en niet puur wind (al is dit met voorsprong de voor de hand liggende piste)	Dit werd aangepast in de tekst.
62	Dient er hier ook niet melding gemaakt te worden van de CIA's?	Het betreft hier een overzicht van de aanvullende maatregelen die de toestand van het milieu moeten verbeteren.
dd. 23/06/202	23/06/2020	Dit werd aangepast in de tekst.
63	Is de aanbeveling om te werken naar een cumulatieve effectenbeoordeling hier niet relevant > standaardmethodiek en holistische benadering?	Dit is een overzicht van de aanbevelingen die vanuit de 2 brainstormsessies naar voor kwamen. Het werken aan een cumulatieve effectenbeoordeling is ook effectief meegenomen als nieuwe maatregel.
Sinds 2017 wordt dit protocol via een overeenkomst uitgevoerd	Sinds 2017 wordt dit protocol in samenwerking met het Vlaams Instituut voor de Zee uitgevoerd.	Dit werd aangepast in de tekst.
79	Bij het overkoepelend thema "scheepswrakken" zou ook D1-pelagiaal kunnen toegevoegd worden bij "link met descriptor"	Dit werd aangepast in de tekst.
80	in dezelfde tabel wordt D1-pelagiaal en D1-pelagisch gebruikt, beiden zijn geschikt maar de benaming zou eerder consequent gebruikt kunnen worden doorheen het document	Dit werd aangepast in de tekst.
Afbakening van bodembeschermingszones	Het afbakenen en instellen van een bodembeschermingszone in zoekzone 1 interfereert met het afbakenen van een nieuwe windzone voor zandwinning in de overlappende exploratiezone. Beide onderzoeken worden best vanaf aanvang op elkaar afgestemd. Zo kan men het behoud van de bodemintegriteit van de grindbedden verzoenen met de operationele realiteit van een naastgelegen windzone (impact stromingen, sedimentpluimen etc.).	BMM en KBIN zijn in beide processen betrokken, de MER moet de risico's op verzanding garanderen, evenals het vrijwaren van meest waardevolle grindzones.
Exploratie naar de aanduiding van een marien reservaat op zee	Bij de aanduiding van een marien reservaat op zee waar alle antropogene drukken uitgesloten zijn, dient men rekening te houden met de huidige activiteiten zoals (vrije) doorvaart voor scheepvaart en zandwinning in functie van kustveiligheid. De	Bij deze maatregel zullen alle mogelijke opties overwogen worden en zal zowel rekening gehouden worden met de natuurwaardes als met de huidige activiteiten

	peilingen van de zeebodem en het verzamelen van hydrometeorologische data dient continu mogelijk te blijven.	
Kartering grindbedden binnen BNZ	Specifiek voor zoekzone 1 kan men onderzoek afstemmen met de geologische kartering in functie van zandwinning. Dit genereert een volledig beeld van het BCP / multifunctionele benadering.	Dit gebeurt inderdaad reeds.
Onderzoek naar reductie turbiditeit bij baggeren/zandwinning	MDK wordt graag betrokken bij het verder onderzoek naar de tijdelijke en cumulatieve effecten van turbiditeitsverhoging en sedimentpluimen. MDK kan hiervoor data aanleveren of inwinnen vanuit grootschalige extractieactiviteiten en haar hydrografische kerntaken. Maatregelen voor de zandwinsector die voortvloeien uit dit onderzoek moeten realistisch en proportioneel zijn. De kosten en baten van mogelijke turbiditeitsreducerende acties dienen grondig bestudeerd te worden. Hierbij is het belangrijk de totale baggercyclus in acht te nemen.	We zullen hier rekening mee houden bij het verder uitwerken van de specifieke maatregelen.
Nutriëntenbalans: Herstel estuariene getijdennatuur	Deze actie kan een grote impact hebben op onze werkzaamheden inzake zeevering, de werking van het getijdestrand en de interactie tussen de IJzermonding en het Zwin. MDK kan deze doelstelling ondersteunen op voorwaarde dat dit de uitvoering van de kustveiligheidswerken en de baggerwerken in de jachthavens niet verstoort.	Dit werd genoteerd.

<p>Meer dan 25% van de soorten bevindt zich daardoor onder het referentieniveau (doel = veranderingen in de dichtheid van populaties blijven voor 75% van de gevolgde soorten binnen de beoogde grenzen). Bovendien wordt GES al sinds 2000 niet meer gehaald voor de Noordzee en wordt een dalende trend doorheen de jaren genoteerd. Vooral visetende soorten die vlakbij het wateroppervlak foerageren doen het slecht, wat mogelijks een indicatie kan zijn dat de hoeveelheid pelagische vis aan het wateroppervlak onvoldoende is om de populatie in stand te houden (GES BNZ 0-47%). Enkel de broedende zeevogels die foerageren in de waterkolom (alk-achtigen, duikers en Jan van Gent) en de enige benthos-eter (Zwarte zee-eend) behalen wel GES (resp. 75 en 100%) in de Noordzee. Doordat GES voor broedende zeevogels op ruimere geografische schaal wordt beoordeeld (cf. OSPAR regio's) is het</p>	<p>Alhoewel deze paragraaf hoofdzakelijk is overgenomen uit het vermelde rapport willen wij opmerken dat de laatste zin een vertekend en onterecht beeld geeft van de werkelijkheid. Er was immers steeds voldoende geschikt broedehabitat aanwezig om beoogde en belangrijke aantallen sternens te huisvesten aan de Vlaamse kust, maar de systematische aanwezigheid, predatie en verstoring door diverse land- en andere predatoren (o.a. vos) heeft gezorgd voor een belangrijke achteruitgang van de sternensoorten op het grondgebied van België. Graag vragen we u dan ook om de laatste zin te wijzigen naar "De achteruitgang van de broedende sternenspopulaties heeft in zeer belangrijke mate te maken met predatie en verstoring door diverse fauna in de betrokken broedgebieden (en niet zozeer met voedselaanbod)." Zo nodig willen wij u graag bijkomende informatie bezorgen.</p>	<p>Uit het finale INBO-rapport over de instandhouding van de sternenspopulaties blijkt duidelijk dat er in de voorbije 20 jaar nooit is voldaan aan de opgelegde randvoorwaarden (oppervlakte, kwaliteit en predatoren) om de populatie in stand te houden. Er was de voorbije jaren altijd te weinig broedgebied, en grote stukken van het aanwezige gebied waren dan ook nog eens ongeschikt om te broeden door verruiging van de vegetatie, aanwezigheid van landroofdieren of grote meeuwen. Welke van de drie factoren (oppervlakte, kwaliteit en predatoren) precies de doorslag heeft gegeven is hier minder belangrijk. De boodschap is wel dat er in al die jaren niet is voldaan aan een combinatie van opgelegde doelstelling om de populaties in stand te houden.</p>
--	---	---

<p>moeilijk om de status op Belgische schaal te beoordelen. Uit de analyse in het kader van de 'Actualisatie van de Initiële Beoordeling' (Belgische Staat, 2018a) blijkt evenwel dat de Belgische populaties zeevogels het moeilijk hebben ondanks hun beschermingsstatus. Met name de achteruitgang van de sternensoorten (Dwergstern, Grote stern, Visdief - opgenomen zijn in Bijlage I van de Vogelrichtlijn) is verontrustend. Habitatverlies, achteruitgang van de kwaliteit van het leefgebied en predatie blijken daarin een belangrijke rol te spelen (niet zozeer voedselaanbod).</p>		
--	--	--

<p>Maatregel 7c : omvat een verbodsbepaling voor activiteiten van burgerlijke bouwkunde en industriële en commerciële activiteiten omvat in de betrokken SBZ's behoudens het bekomen van een Natura 2000 toelating (na passende beoordeling)</p>	<p>We stellen vast dat dit een zeer brede, algemene en "negatief geformuleerde (verbodsbepaling)" maatregel betreft, die allermindst is afgestemd op de betrokken voorkomende soorten van SBZ3. Dit wordt door ons ook aangehaald naar aanleiding van de lopende herzieningsprocedure van de IHD's en Beheerplannen. Wij menen dat met betrekking tot SBZ3 eerder een positief omschreven beschermingsmaatregel passend is, zoals "het gebied moet voldoende ruimte bieden en afdoende kunnen functioneren als foerageergebied voor de aanwezige sternenpopulaties; deze beheersmaatregel verzekert ook de nodige vereisten voor het voorkomen en het faciliteren van een gunstige staat van instandhouding van de fuut in dit gebied." In de oplijsting van de maatregelen 2022-2027 (blz. 65/82) zou de betrokken paragraaf dan ook enkel van toepassing moeten gesteld worden in de Vlaamse Banken, Vlake van De Raan, SBZ1 en SBZ2. Er kan dan ook verder met betrekking tot SBZ3 de hogervermelde maatregel toegevoegd worden als een aparte maatregel.</p>	<p>In het eerste maatregelenprogramma was maatregel 7C inderdaad geformuleerd als een verbodsbepaling. Echter naar aanleiding van het nieuwe MRP 2020-2026 werd deze formulering aangepast naar "<i>Activiteiten van burgerlijke bouwkunde en industriële en commerciële activiteiten zijn slechts toegelaten mits het bekomen van een Natura 2000-toelating voor zover ze aan deze procedure onderworpen zijn</i>". Dit is een bestaande verplichting die voortvloeit uit Art. 6 van de Habitatrichtlijn die tot doel heeft significant negatieve effecten op de mariene beschermde gebieden ten gevolge van menselijk activiteiten te vermijden. Gezien ook SBZ3 aangeduid is als een SBZ en deel uitmaakt van het Europese Natura 2000-netwerk is deze maatregel eveneens van toepassing voor dit gebied.</p>
--	--	--

<p>“Aanvullende maatregelen voor aquacultuur worden momenteel niet als hoogste prioriteit beschouwd gezien het nog beperkte belang van deze sector in het BNZ en de reeds bestaande MER-plicht voor dergelijke activiteiten. industriële en commerciële activiteiten en voor hernieuwbare energie (MRP 2020-2026).”</p>	<p>Deze paragraaf zou impliceren dat het wetgevende, adviserende en strategische kader de praktijk achterna kan hollen. In de MER van het vervolgens besproken aquacultuurproject en bijhorende passende beoordeling, verwijst men en toetst men af naar het bestaande raamwerk dat door de overheid ter beschikking wordt gesteld - dit dient niet omgekeerd te zijn. Het maatregelenprogramma zou niet mogen hinten op het beperkte belang van de aquacultuursector voor de volgende periode: een eerste voorgesteld aquacultuurproject voor de BNZ (waarvoor de nodige vergunningen reeds aan het accumuleren zijn) met een ruimtelijk beslag van 450ha valt niet te minimaliseren. Ook niet relatief: naar analogie op het land een onderneming van 3000m² bedrijfsruimte of landbouwer met 150ha kan ook niet geminimaliseerd worden, ondanks er best wel veel meer industriegrond of landbouwgrond aanwezig is. Ter zijde: de wetgeving voor cultivatie van dier/plant/ op land.. beslaat ondertussen hele boekdelen zelf, terwijl allerhande kweek van dier/plant.. op zee tot op vandaag nagenoeg onbestaande is. Inherent kan een MER voor een dergelijk project op zee dan ook niet hetzelfde beslag kennen als voor gelijkaardige projecten op land.</p>	<p>Elke MER moet garanderen dat het bereiken van de gezonde milieutoestand voor MSFD niet in het gedrang komt. Een plan van aanpak voor aquacultuur zal in de komende jaren uitgewerkt worden in samenwerking met Blauwe Cluster.</p>
<p>“Met het oog op de toekomst wordt er verwacht dat het aantal Belgische visserijvaartuigen mogelijks verder inkrimpt (zoals al geruime tijd de trend is). Daarnaast kunnen ook wijzigingen optreden in het aantal vaartuigen van de andere</p>	<p>Een trend kan niet absoluut gemaakt worden. Het is reeds algemeen geweten en breed gecommuniceerd door de initiatiefnemers dat er vóór en tijdens het schrijven van uw document enkele nieuwe professionele vissersvaartuigen in de vaart werden genomen en nog enkele andere in aanbouw zijn. Deze worden verwacht om ingezet te worden nog voor het einde van de lopende programmaperiode van dit maatregelenprogramma. Deze paragraaf gaat ook voorbij aan het feit dat de</p>	<p>De nieuwe Belgische vaartuigen zijn inderdaad niet gericht op visstocks in BNZ, de tekst werd daarom aangepast.</p>

<p>vlagstaten dat in het BNZ actief is (oa ten gevolge van de Brexit) wat mogelijks tot een status quo leidt.”</p>	<p>boten steeds groter en krachtiger worden. Met een ondertussen uiterst doeltreffend (!) instrumentarium om populaties (zelfs voor platvis) te vinden, te vangen en te verwerken. De netten worden groter, de boot efficiënter. Ook dit dient nog in rekening gebracht te worden. Verder kan de visserijdruk ook eerder toe te nemen in de programmaperiode door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2e lijnsgevolgen van de Brexit : meer lokaal vissen van de vloot BE/NL - verbod op pulsvisserij: meer lokaal vissen door hoger brandstofverbruik van de NL vloot <p>Er kan ook gesteld worden dat de paragraaf in conflict staat met de opgenomen maatregel voor meer overleg met de recreatieve vissersgemeenschap om de overstap te maken om (deels) professioneel visser te worden. Daarnaast is de relatieve druk van steeds kleiner wordende populaties bij ongewijzigde of groeiend visvermogen steeds groter. Zes argumenten om de komende periode net méér druk te verwachten.</p>	
<p>oa</p>	<p>o.a.</p>	
<p>[OUT] Maatregelen niet weerhouden in latere fase</p> <ul style="list-style-type: none"> • 6E Beperkingen bodemberoerende visserij in ‘Vlaamse Banken’ gebied + Monitoring van de bodembeschermingszones (opgenomen in monitoringsprogramma voor KRMS) 	<p>Als gekeken wordt naar de vis-intensiteit van de betrokkenen vissers/rederijen in verhouding van het totaal, valt het belang van de zone voor de globale visserij an sich niet meer te overdrijven. Deze maatregel vinkt echter alle puntjes aan als beschreven onder Shortlisting (p15) van het document. Het is een effectieve, technisch heel haalbare en maatschappelijk breed gedragen maatregel. Vanzelfsprekend kunnen betrokken sector en individuele bedrijven (rederijen) daar anders over denken. Dat doet 3M ook over haar vervuiling met PFOS/PFAS. Maar dit maakt de rekening van onze samenleving niet. Maatschappelijk bestaat voor deze maatregel erg veel animo om ze praktijk te zien worden, in zo’n</p>	<p>De maatregel werd wel uitgevoerd in het eerste maatregelenprogramma maar zonder finaal succes omwille van afkeuring van de joined recommendation door het Europees Parlement. Een nieuw proces naar aanduiding van bodembeschermingszones werd reeds begin 2020 gestart.</p>

	<p>verhouding dat men zich vragen kan stellen waarom het alsnog die enkele reders gegund wordt. Daarnaast bestaan reeds voorbeelden genoeg op land, of in het buitenland rond mariene samenwerkingen, waarbij de diverse socio-economische argumenten van de betrokken reders/vissers doeltreffend kunnen worden opgevangen. Met wederzijdse instemming.</p>	
<p>5a. In kaart brengen van de belangrijkste functionele habitats voor zowel commerciële als niet commerciële vissoorten, met het oog op kennisuitbreiding omtrent hun paai-, kraam- en foerageergebieden</p>	<p>Dit doet oneer aan de enorme kennis die reeds aanwezig is in de visserijschool en in het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek over het thema. Reeds meer dan 100 jaar onderzoek en kennis werd/wordt er neergeschreven. Los van de gecombineerde praktijkervaring te vinden bij wetenschappers en vissers zelf.</p>	<p>Om de reeds aanwezige data te verzamelen zal contact opgenomen worden met het VLIZ.</p>
<p>5.10.1 Impactanalyse</p>	<p>Algemeen zelfde opmerkingen als bij totaliteit opmerking punt 5.3 hierboven. Onder punt '4.2 Verwachte ontwikkeling en mogelijke gevolgen voor BNZ' schetst de tekst de verwachte evolutie van menselijke activiteiten op zee. U zelf geeft aan dat het de komende jaren wel eens een pak drukker zou kunnen worden op zee. Anticiperend hierop in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen mist het document een inschatting van het cumulatieve effect van al deze factoren op het marien ecosysteem. Het is ruim onvoldoende om elk antropogeen effect apart te benaderen (wat trouwens vb. in de MER-wetgeving op land wel al lange tijd voorgeschreven verplichting is onder een afzonderlijk hoofdstuk). Meer nog, een programma op basis van inschatting van cumulatieve effecten op de natuurtoestand zou juister lijken i.p.v. deze arbitrair op enkele puntjes met elkaar te verbinden.</p>	<p>Het opstellen van een dergelijke geïntegreerde methode om de cumulatieve effecten te meten is één van de nieuwe maatregelen voor het tweede maatregelenprogramma.</p>

<p>1A] Maatregelen vastgesteld en geïmplementeerd</p> <ul style="list-style-type: none"> · 11A Verbod recreatieve warrelnetvisserij op zee · 11B Verbod recreatieve strandwarrel- en kieuwnetten Vlaamse strandzone <p>Maatregelenprogramma Natura 2000 en Mariene Strategie 47 of 82</p> <ul style="list-style-type: none"> · 11C Verbod vangst en bijvangst walvisachtigen en zeehonden 	<p>Lovenswaardige maatregelen. Echter mist u op dit moment de meest voornaamste gebruikers van warrelnetvisserij: de beroepsvisserij. De schaal grootte is enorm. Een enkel vaartuig legt tussen 6 en 20km warrelnetten uit per visdag. En dan nog vooral ter hoogte van Nieuwpoort in het beschermde gebied van de Vlaamse banken, in de tuin van de grootste zeehondenpopulatie van onze kust. Ook deze beroepsvisserij vangt zeezoogdieren en doet hier liever geen aangifte van (cf. besproken geval in recent jaarlijks rapport van zeezoogdierstrandings). Het toestaan van warrelnetten voor deze vissers is dan ook een aanslag op de bescherming die deze zeezoogdieren genieten. Een grotere inspanning en controle van deze beroepsvisserij dringt zich daarbij op. Minstens het verbod op gebruik in SBZ-H. Daarnaast kan monitoring door het voorstel van camera's plaatsen op de betreffende bo(o)ten. Is zeker haalbaar in het kader van de GDPR-wetgeving, als de camera's enkel buitenboord in beeld brengen. Enkel het ophalen van de netten dus, en niet de personen of het dek zelf. Zo kan tenminste een juist beeld verkregen worden over het effect van dit soort visserij.</p>	<p>Deze vorm van visserij zal in de komende jaren nader onder de loep genomen worden.</p>
<p>Voor het pelagiaal werden geen specifieke maatregelen geformuleerd, gezien de link naar andere descriptoren (D5, D7).</p>	<p>Gemiste kans. De pelagiale gemeenschappen worden volledig onderbelicht in het document, daar waar zij ook divers en anders afhankelijk kunnen (anders per pelagiale gemeenschap onderling en anders t.o.v. bentische gemeenschappen) zijn van de omgevingsfactoren en de natuurtoestand. Het volledige ecosysteem tussen bodem en lucht wordt vertaald door de pelagiale gemeenschap. Het programma mist in de benadering een belangrijk deel van haar onderwerp. Voor avifauna bvb. vormt deze gemeenschap zelfs de belangrijkste bron van voedsel...</p>	<p>De toestand van het pelagisch habitat wordt momenteel geëvalueerd op basis van de eutrofiëringsindicatoren waarvan de waarden nog duidelijk te hoog liggen en wijzen op accumulatie van <i>Phaeocystis globosa</i> kolonies. Een reductie in aanvoer van nutriënten is essentieel voor de verbetering van de toestand. In de toekomst zal echter eveneens werk gemaakt worden van een meer uitgebreide beoordeling op basis van het nieuwe monitoringsprogramma (zie https://odnature.naturalsciences.be/msfd/nl/monitoring/2020/).</p>

<p>6E Beperkingen bodemberoerende visserij in 'Vlaamse Banken' gebied + Monitoring van de bodembeschermingszones (opgenomen in monitoringsprogramma voor KRMS) • 7E Gebruikersovereenkomsten voor alle SBZ's.</p>	<p>Zoals de tekst zelf elders aangeeft in het document, heeft bodemberoering door beroepsvisserij een grote impact op de natuurtoestand van de zeebodem. Dit niet aanpakken en de focus leggen op andere maatregelen heet bijna schuldig verzuim. Er is meer dan voldoende wetenschappelijk bewijsmateriaal voorhanden die de schade en effecten van deze soorten beroepsvisserij beschrijft. Het zou jammer zijn om binnen 15 jaar te moeten stellen dat we het probleem anno 2021 niet grondiger hadden aangepakt. Het is al 15 na 12 voor veel populaties. Het programma kan de beroepsvisserij op vandaag ook al beperkingen in tijd opleggen. Wat voor de bentische populaties erg veel zou kunnen betekenen. Deze maatregel komt - geloof ik - niet voor in het document? Er zijn ook opvangmogelijkheden beschreven voor visserij die hierdoor zou beperkt kunnen worden.</p>	<p>De maatregel werd wel uitgevoerd in het eerste maatregelenprogramma maar zonder finaal succes omwille van afkeuring van de joined recommendation door het Europees Parlement. Een nieuw proces naar aanduiding van bodembeschermingszones werd reeds begin 2020 gestart.</p>
<p>Vogels</p>	<p>De tekst zelf geeft aan dat het de komende jaren wel eens een pak drukker zou kunnen worden op zee. Avifauna zal de eerste zijn die er op alle vlakken beïnvloed zal worden. Dit wordt onvoldoende benaderd in het programma.</p>	<p>Bij de exploratie naar het afbakenen van een marien reservaat zal zeker de nodige aandacht aan deze zeevogels besteed worden. Momenteel staat het marien reservaat onder fiche 1 bodemintegriteit en wordt niet echt verwezen naar mogelijk belang voor vogels. Bij de effectieve uitvoering zullen we dit natuurlijk wel meenemen en daarom ook rekening houden met de fiches 9d en 9c (migratieroutes).</p>
<p>Actie 3b. Gebruik maken van het beschermde statuut van een aantal erkende scheepswrakken binnen het BNZ om aan actief natuurherstel te doen in de nabijheid (bv. aanleg grindbed/oesterbed/...). Deze maatregel legt tevens de link naar maatregelen 1d (oesterbankherstel) en 9a</p>	<p>Gezien de unieke hotspots van erg schaars geworden biodiversiteit deze wrakken vormen, lijkt een visverbod op wrakken meer dan logisch. Deze kleinschalige oases van leven in onze NBZ worden overbevist door zowel beroeps- als recreatieve vissers. Bepaalde bedreigde populaties kunnen zich zo niet vestigen/uitbreiden. Nog beter zou zijn het verbod op alle antropogene activiteiten (als duiken: plukken en oogsten ook zeeleven op de wrakken) op ten minste een selectie van wrakken. De wrakken allen meenemen onder de vlag als</p>	<p>Dit zal zeker in rekening gebracht worden bij het afbakenen van een marien reservaat.</p>

<p>(NID), waardoor combinaties mogelijk zijn. + Beleid 1b. Exploratie naar de mogelijke aanduiding van een marien reservaat op zee 1, 2 1, 4, 7</p>	<p>marien reservaat zou een verstandige redenering lijken.</p>	
<p>D3 - Commercieel geëxploiteerde vissen, schaal- en schelpdieren (-) GES BNZ niet bereikt: 25% (schol, tong, wijting en kabeljauw BPP veilige grenzen, maar nog niet overal de visserijsterfte; maar wel positieve trend andere stocks (schar, tarbot, griet, bot))</p>	<p>In deze verklaring steekt een érg ongemakkelijk wetenschappelijk kantje. De quota voor tong en schol in BE en NL worden de laatste jaren niet meer opgevist. Ondanks hogere vermogens, veel grotere netten, grotere afgelegde afstanden op zee, verbeterde efficiëntie van de boten, zelfs pulsvisserij en een fantastisch verbeterd instrumentarium aan boord. Het klopt helemaal niet dat enerzijds deze quota plots niet meer opgevist kunnen worden met de meest moderne infrastructuur ooit en anderzijds deze stocks een verbetering van de situatie zouden kennen.</p> <p>Persoonlijk vrees ik de combinatie van een stevig doeltreffender geworden visserijsector (meteen vinden van de populaties en deze dan ook meteen opvissen – te zien op de bootbewegingen per publieke AIS) met de resultaten van eerder beperkt wetenschappelijk onderzoek ter vaststelling van de aanwezige biomassa aan doelsoorten. Beperkt wetenschappelijk onderzoek vergroot de foutenmarge en ondersteunt dan uiteindelijk ook een verkeerde vastlegging van de quota. De aanlandingen van tong zitten ook sinds ruim 10 jaar in sterker dalende trend, ondanks de herhaaldelijke overheidscommunicatie dat er ‘meer dan ooit aan tong in de Noordzee zit’. De publicatie ter staving van deze cijfers in 2018 haalt data aan van onderzoekjaren 2016 en 2017. Ondertussen zijn we 4 of 5 jaar verder. De dynamiek</p>	<p>Volgens de meest recente gegevens van ILVO doet schol in de Noordzee het uitstekend, wijting en tarbot doen het goed. Deze visbestanden vertonen een gelijkaardige tendens in visserijsterfte, namelijk een waarde die zich rond of onder het duurzame niveau bevindt. Tong werd de laatste 20 jaar overbevist, maar toont sedert 2021 terug een toename van de paaibiomassa. De visserijsterfte van tong bevindt zich echter nog steeds boven de referentiewaarde. In combinatie met de eenmalige, heel recente stijging in paaibiomassa (gestuurd door de goede rekrutering), blijft voorzichtigheid dus geboden. De visbestanden tong, tarbot, schol en wijting vertonen allen een paaibiomassa boven het duurzame niveau, met voor schol een waarde die zich daar ruim boven bevindt. Kabeljauw wordt binnen dit gebied (incl. Oostelijk Engels Kanaal) al geruime tijd overbevist, met een paaibiomassa die zich ver onder het duurzame niveau bevindt.</p>

	<p>van het zeeleven is zodanig hoog dat er in deze tijdspanne totaal ander beeld kan zijn.</p>	
<p>Beleid 1a. Het afbakenen en instellen van bodembeschermingszones binnen de zoekzones vastgelegd in het MRP 2020-2026 (bepalingen in Art 6.1 en 6.2). 1, 2 3, 4 Beleid 1b. Exploratie naar de mogelijke aanduiding van een marien reservaat op zee</p>	<p>Lovenswaardig. Wrakken meenemen als marien reservaat overheen de volledige BNZ lijkt heel logisch: het zijn (de schaarse) locaties met nog hogere biodiversiteit. Het is uitermate belangrijk om de nieuwe mariene reservaten te vrijwaren van elke vorm van beroepsvisserij. Tot op vandaag wordt steevast een uitzondering gemaakt op de beschermingsmaatregelen van de SBZ's en de SBZ-H voor beroepsvisserij. Wat juist de grootste impact heeft op de natuurwaarden ter plaatse. Het lijkt een perverse redenering dat wie geld kan verdienen met het belasten of vernietigen van natuur toch mag blijven doorgaan met zijn activiteit. Het is ongewenst en een verwrongen situatie uit het verleden. Men dient de toekomst in te kijken en kan de betrokken partijen uit de wind te zetten i.v.m. inkomenszekerheid.</p>	<p>Dit zal zeker in rekening gebracht worden bij het afbakenen van een marien reservaat. We verwijzen hier tevens naar de inspanningen ivm de visserijmaatregelen waarmee we de negatieve impact van bodemberoerende visserij toch ook willen aanpakken en duidelijk willen maken dat ook de natuur zijn specifieke zones moet krijgen.</p>
<p>Actie 9a. Creatie van schuil-, paai- en rustmogelijkheden voor vissen en inktvissen bij de aanleg van nieuwe offshore constructies (o.a. WMP) of nabij bestaande artificiële structuren zoals scheepswrakken en windturbines).</p>	<p>Bij correcter vrijwaren van natuurwaarden binnen BNZ tegen achteruitgang dienen geen bijkomende artificiële initiatieven genomen. Kost extra geld aan belastingbetaler, ontwikkelaar, ondernemer zonder de garantie op correcte meerwaarde. Komt in de buurt van faunaversing, wat alle extra infrastructuur op zee al op zich al genoeg gaat doen.</p>	<p>Deze maatregel zal bedoeld zijn eerder als compensatie door gebruikers van de zee, waarbij zoveel mogelijk getracht zal worden aan natuurherstel te doen, en niet aan natuurcreatie.</p>

	<p>Aan de hand van telemetrie kunnen heel wat kennisleemtes over het habitatgebruik van fint op zee en estuaria ingevuld worden. Zoals aangegeven in het Maatregelenprogramma is er in het BNZ en Schelde-estuarium een permanent monitoringsnetwerk om gezenderde finten te detecteren met behulp van detectiestations (bereik ca. 200 m). Door de komende jaren finten te zenderen én het plaatsen van extra detectiestations op de relevante locaties (vb. Vlakte van de Raan en Vlaamse Baaien) kan meer spatio-temporele kennis verzameld worden over het habitatgebruik van fint. Omdat deze techniek, akoestische telemetrie, afhankelijk is van detectiestations en we het BNZ onmogelijk vol kunnen leggen met dergelijke stations, is het complementair toepassen van een techniek zonder die afhankelijkheid heel relevant. Dataloggers kunnen bepaalde omgevingsvariabelen meten (i.e. watertemperatuur en diepte) die de vis ervaart. Na een vooraf geprogrammeerde tijd komen de dataloggers los van de vis, drijven naar het wateroppervlak en kunnen langs de kustlijn door strandjutters en vissers gevonden worden. Wanneer ze die opsturen naar de onderzoekers, kan de data uitgelezen worden en de route gereconstrueerd. Dit heet geolocatie. Het nadeel aan deze techniek is de nood aan het terugvinden van de dataloggers. De afgelopen 3 jaar echter liep in België een project op palingmigratie in zee waarbij dergelijke dataloggers eveneens werden ingezet. Daaruit kwam een terugmelding van maar liefst 35% (in 2019 kregen we bijna de helft terug). Deze state-of-the-art techniek levert unieke data en inzichten in het habitatgebruik en bewegingsgedrag van vissen die ongetwijfeld zullen leiden tot een doelgericht beheer van de gezenderde soorten, in dit geval de fint.</p>	<p>Deze opmerking wordt meegenomen in het uitwerken van de nieuwe maatregel 5b: Uitbreiding monitoringnetwerk vissen (akoestisch taggen/zenderen).</p>
--	--	--

	Is het niet zo dat om de klimaat- en biodiversiteitscrisis aan te pakken we tenminste 30 % van het land en oceaan moeten beschermen. Gaan we dit pas aanpakken na 2027?	Voor het afbakenen van gebieden op zee waar visserijbeperkingen worden opgelegd zijn alle EU lidstaten verplicht de voorgeschreven procedure van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid te volgen. In deze procedure is de initiatief-nemende lidstaat verplicht om tot een consensus te komen met alle belanghebbende buurlanden. Dit maakt dat voorgestelde maatregelen vaak worden afgezwakt. Niettemin zullen we trachten om zones af te bakenen voor bodembescherming, en zullen we eveneens de mogelijkheid van een marien reservaat onderzoeken.
Maatregel 2d Grindbedherstel	Een pilootproject van 100 x 100 meter. Is dat voldoende? Zo klein!	Dergelijke projecten zijn heel duur. Dus vooraleer we een grotere zone grindbed herstellen wensen we daarom eerst grondig te evalueren of we met het terugstorten van grind de geassocieerde fauna terug krijgen.
Maatregel 3b Natuurherstel nabij erkend scheepswrak	Zijn er vooruitzichten wanneer het nieuwe wetsvoorstel, ingediend in november 2019 - om de wet van 2014 betreffende bescherming cultureel erfgoed waarbij 280 wrakken in BNZ - effectief van kracht wordt?	De nieuwe wetgeving van 21 april 2021 met betrekking tot de bescherming van het maritiem erfgoed kent wrakken die ouder zijn dan 100 jaar automatisch de status toe van UNESCO cultureel erfgoed. http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2021/04/23/2021041529/justel
D3 Commercieel geëxploiteerde soorten vis en schaal- en schelpdieren	Maar de grote vraag is hoe frequent worden de visgebieden nu bevestigd om dezelfde hoeveelheid aan te lande? 86 % van de Noordzeebodem wordt beroerd maar hoeveel keer? Jaarlijks, maandelijks, wekelijks?	In de voorbereidende studies voor de visserijmaatregelen worden kaartjes gegeven met de "swept area ratio" waaruit blijkt dat grote delen toch wel jaarlijks eens getrawled worden en dat dit tot meer dan 5 keer oploopt in veel bevestigde gebieden.
Descriptor 8	Binnen de descriptor 8 lezen we op bladzijde 34 de maatregel 26A: Strengere handhaving vaarverbod (visserij) binnen de windmolenzone. Zou het dan niet eenvoudiger zijn de locatie van de schepen te bepalen via een ander systeem. Nu gebeurt dit via VMS een positietracker die om de twee uur een "ping" signaal heeft. Er zijn geruchten van vissersschepen (NL?) dat zij hun systeem afzetten net voor het windmolenpark en terug aanzetten eenmaal eruit. Is het mogelijk om de interval van het signaal in te korten? Om het half uur i.p.v. 2 uur? Of de locatie bepalen via AIS systeem? Hiermee heb je een positieweergave om de +- 3 minuten.	Dit betreft een maatregel uit het eerste maatregelenprogramma. Onze antwoorden hierop zijn de volgende: VMS en AIS gegevens worden naast andere middelen gebruikt voor de detectie van intrusies in windmolenparken. Het waarnemen van schepen via VMS en AIS is afhankelijk van de status van die systemen (aan of uit). Voor AIS spelen de volgende elementen ook een rol: de sterkte van het verzonden signaal ; onzekerheid betreffende de identificatie van het schip ; de frequentie van een AIS bericht en de informatie die wordt verstuurd (statische of dynamische) is afhankelijk van de snelheid van een schip en het soort "operatie" (enkele minuten tussen de berichten) maar is hoog genoeg om de track van een schip nauwkeurig op te volgen ; AIS is niet voor alle categorieën van (vissers)boten verplicht. Voor VMS spelen de volgende elementen: VMS gegevens worden via satellietcommunicatie verzonden zodat hun ontvangst in principe gegarandeerd is ; de standaardfrequentie van VMS berichten is relatief laag (om de 1-2 uur) maar kan verhoogd worden alhoewel dit niet vanzelfsprekend is.

		<p>Aangezien de schipper zelf het beheer heeft van de VMS en AIS die aan boord zijn kunnen we nooit met zekerheid vaststellen of een schip gedetecteerd zal worden in een bepaalde zone via VMS-AIS. Bovendien vormen deze gegevens geen voldoende bewijs door het feit dat hun juistheid niet kan gegarandeerd worden. Een formele identificatie van een intruder is met andere middelen (wachtschip, patrouillevaartuig, bewakingscamera op windmolens) nodig. De betrokken overheidsdiensten binnen de kustwachtstructuur werken echter actief samen aan een verhoging van de efficiëntie voor de detectie van intrusies alsook de identificatie en vervolging van de overtreeders. Het Maritieme Informatie Kruispunt op de marinebasis in Zeebrugge speelt daarvoor een centrale rol.</p>
Descriptor 8	<p>Welke maatregelen behalve het gebruik van alternatieve antifoulingproducten worden er effectief genomen om de persistente, bio-accumulerende en toxische stoffen terug te dringen?</p>	<p>De SECA richtlijn die zwavel beperkt in heavy fuel en zo ook minder metalen en PAKs in het milieu brengt (tenminste als geen scrubbers worden gebruikt). Het energiezuiniger maken van woningen en voertuigen, met minder uitstoot van PAKs; elektrische voertuigen stoten veel minder Cu via de remmen uit omdat ze de kinetische energie recupereren in de batterij. Een hele rits stoffen zijn al verboden, zoals PFAS en PFOA, alleen is de industrie op andere analoge stoffen overgestapt; een heel aantal pesticiden (o.a. neonicotenoïden) werd verboden of het gebruik sterk beperkt, er wordt trouwens veel strenger gecontroleerd op de aanwezigheid van pesticiden bij invoer, zoals onlangs met ethyleenoxide in johannesbroodpitmeel, waardoor een massa producten uit de rekken moesten; PBDEs zijn verboden; Hg is zo goed als volledig gebannen; het gebruik van plastic wordt drastisch beperkt, meer en meer afvalwater passeert een RWZI, en de kwaliteit van de zuivering wordt systematisch verhoogd (ook het gegenereerd slib wordt verantwoord verwerkt); een hele reeks stoffen is geconverteerd van solvent- naar watergedragen.</p>
Descriptor 8	<p>In dit artikel is in de monding van de IJzer - Haven van Nieuwpoort in 2019 een PFOS-waarde gemeten van 2,8 ng/L. Dat is 21,54 keer hoger dan de norm (0,13ng/L). Welke effecten heeft dit op fauna en flora?</p>	<p>Daar hebben we helaas nog geen informatie over. Wat betreft alle PFAS zou het beter zijn alles te bannen en slechts een korte overgangperiode te voorzien voor zgn. noodzakelijke applicaties, en hierin het advies van de OSPAR HoD voor HASEC te volgen. Het probleem van PFAS is de onverwoestbaarheid. Deze stoffen logen uit naar het grondwater en zijn er bijna niet uit te halen met de huidige technologie.</p>

Actie 3a. Het schoonmaken van wrakken	Actie 3a. Het schoonmaken van wrakken in BDN kan enkel door duikers en in moeilijke omstandigheden. Worden deze "schoonmakers" gesubsidieerd? Wat is de toekomst om 280 wrakken van spooknetten te ontdoen? Door professionele duikers, vrijwilligers?	Er zullen in de toekomst nog overheidsopdrachten uitgeschreven worden voor de professionele schoonmaak van andere wrakken. Dit zal inderdaad bekostigd worden door dienst Marien Milieu.
D 11 Energietoevoer (o.a. onderwatergeluid en EMV) Fiche 14	Zijn ook garnalen niet gevoelig aan deze EMV? Wordt deze meegenomen in de studie?	Dit zal bekeken worden wanneer de betreffende studie wordt besteld.
Descripteur 3 - Mesures relatives aux poissons, crustacés et coquillages exploités à des fins commerciales	Gezien de gigantische projecten van "valorisatie" van de biomassa die wordt vertegenwoordigd door algen (voedsel, biobrandstoffen, bioplastics, enz.) en wetende dat de oceanen, met name dankzij deze algen, de belangrijkste koolstofputten op onze planeet zijn, zullen beschermingsmaatregelen dit klimaatkapitaal moeten integreren, waarvan de overexploitatie minstens even dodelijk zou zijn als overbevissing. Wereldwijd absorberen oceanen en continenten een netto hoeveelheid koolstof van 3,2 miljard ton per jaar. Dit vertegenwoordigt 50% van de antropogene emissies. De oceanen zijn de belangrijkste koolstofputten. In de zeeën leggen biologische (fotosynthese, verkalking) en fysisch-chemische (oplossing en neerslag) mechanismen zo 2,2 miljard ton koolstof per jaar vast. (Op de continenten wordt een miljard ton koolstof uit de atmosfeer gehaald en gevangen in vegetatie en bodem.)	Om deze captatie van koolstof ook in het BNZ te stimuleren zullen we inzetten op het vrijwaren van onverstoorde gezonde habitats.

<p>Descripteur 5 - Mesures eutrophisation</p>	<p>De versterking van agrarische praktijken die het gebruik van inputs die bronnen van eutrofiëring zijn, naast andere toxische acties tot een minimum beperken, en daarom een krachtige stimulering van de instandhoudingslandbouw moet worden voorgelegd aan de bevoegde ministeries en beroepsverenigingen die erbij betrokken zijn. Bodembeschermingslandbouw is een reeks teelttechnieken die bedoeld zijn om het agronomische potentieel van de bodem in stand te houden en te verbeteren, terwijl een regelmatige en efficiënte productie wordt gehandhaafd. Het streeft naar een betere economische winstgevendheid op lange termijn door de behoefte aan inputs (meststoffen, fytosanitaire producten en brandstof) te verminderen. Deze teelttechnieken zijn gebaseerd op de vermindering van de grondbewerking, de diversificatie van plantensoorten en een permanente bedekking van de bodem door gewassen, begeleidende planten en plantenbedekking.</p>	<p>Dit is geen prioritair werkpunt onder het mariene beleid maar we zullen een dergelijk beleid zeker ondersteunen in de mate van onze mogelijkheden.</p>
---	---	---

<p>Descripteur 8 - Mesures relatives aux polluants / Descripteur 10 - Mesures relatives aux déchets marins</p>	<p>Met betrekking tot de stroomopwaartse regulering van de toevoer van verontreinigende stoffen en afval wil ik twee acties noemen die op verschillende niveaus moeten worden geïntegreerd om invulling te geven aan de maatregel:</p> <p>1. Reorganiseer ons economisch weefsel om de komst op de markt van zeer kwetsbaar plastic textiel, een kolossale bron van microplastics, drastisch te verminderen => we moeten handelen naar de kwaliteit van producten, hun samenstelling en de geproduceerde / verbruikte / weggegooiden hoeveelheden: onze lokale industrie en onze manieren van "consumeren" worden uitgedaagd => de regering heeft dringend een cruciale en actieve rol te spelen bij de vaststelling, de productieplaatsen, de kwaliteit en de consumptiewijzen</p> <p>2. het is algemeen bekend dat de export van ons plastic afval naar verwerkingseenheden in landen met onvolledige milieuregeling, als het de bron is van een lucratieve handel, leidt het gebrek aan traceerbaarheid vaak tot de afstoting van onze vuilnisbakken in oppervlaktewater en bodem, dus ook de Noordzee.</p>	<p>Dit zijn thema's die worden behandeld door de dienst die instaat voor productbeleid en de recente wetgeving betreffende single use plastics. Op vlak van het terugdringen van marien zwerfvuil bestaat er een nauwe samenwerking tussen de diensten.</p>
--	--	---